

EUROPEAN CLUSTER
COLLABORATION PLATFORM

The future of European competitiveness: Role of Clusters

Summary

EU Clusters Talks
2 October 2024, 8:30 – 9:45 CET

An initiative of the European Union

Budoucnost evropské konkurenceschopnosti: Role klastrů EU Cluster Talks 2. října 2024

ZÁPIS

European Cluster Collaboration Platform uspořádala jménem Evropské komise diskusi EU Clusters Talk na téma „Role klastrů při budování konkurenceschopnosti“, která se konala 2. října od 8:30 do 9:45 hodin. Cílem bylo prozkoumat měnící se roli klastrů a zjistit, jak mohou přispět k posílení konkurenceschopnosti.

Program setkání

Moderace: Andrew Lansley

1. Novinky z ECCP
Ángela Negrete Benedí, členka týmu ECCP
2. Úvodní slovo Evropské komise
Marek Przeor, vedoucí týmu - politika klastrů, DG GROW, Evropská komise
3. Příspěvek klastrů k budoucnosti evropské konkurenceschopnosti
Athanasios Konstandopoulos, hlavní vědecký poradce, CHORUS, profesor chemického inženýrství, Aristotelova univerzita v Soluni, Řecko
4. Panelová diskuse
Dr. Daniel Stadler, manažer klastru, EIN Quantum Cluster NRW
Luís Martins, prezident, Cluster Portugal Mineral Resources
Patricia Tames, zástupkyně generálního ředitele, AFM Cluster pro pokročilé a digitální výrobní technologie
Hickmah Tagauly, viceprezidentka, CEBR - Rada evropských bioregionů
Diego Carballo, manažer evropských projektů, AeroSpace Valley, Francie
5. Finanční příležitosti
Ángela Negrete Benedí, členka týmu ECCP

Klíčová sdělení

- Klastry fungují jako „mosty“ mezi výzkumem a průmyslem, urychlují inovace a umožňují vznik řešení připravených pro trh.
- Klastry posilují ekonomickou a geopolitickou odolnost Evropy tím, že řeší zranitelnost dodavatelských řetězců, podporují lokální zdroje a umožňují přeshraniční spolupráci.
- Spolupráce veřejného a soukromého sektoru je klíčová pro udržení inovačního tempa, zejména v odvětvích, jako jsou vědy o živé přírodě, kde soukromé investice klesají.
- Klastry napomáhají harmonizaci regulací a sdílení výzkumných a vývojových kapacit, čímž umožňují MSP reagovat na globální změny, jako je deglobalizace a rostoucí důraz na lokální

zdroje. Vytvářejí mezioborové synergie v oblastech jako digitalizace, čisté technologie, polovodiče a obrana.

- Návrhy iniciativ, jako je Eurocluster pro suroviny, zdůrazňují potřebu společného evropského postupu pro posílení odolnosti dodavatelských řetězců a globální konkurenceschopnosti.

1. Novinky z ECCP

Ángela Negrete, členka týmu, Evropská platforma pro spolupráci klastrů

Po úvodních slovech moderátora Andrewa Lansleyho byly představeny následující novinky:

1. Výzva k registraci na příští [Cluster Booster Academy](#), která se uskuteční ve dnech 3.-4. března 2025, s předchozími online přípravnými sezeními.
2. Rezervujte si termín pro nadcházející akce [Clusters Meet Regions](#):
 - 10.-11. října v Kišiněvě (Moldavsko)
 - 27.-28. listopadu v Charleroi (Belgie)
3. Přístup k [průzkumu ohledně zkušeností s financováním v rámci programu STEP](#) (Strategic Technologies for Europe Platform).

2. Představení od Evropské komise

Marek Przeor, vedoucí týmu - klastrová politika, DG GROW, Evropská komise

Marek Przeor představil přehled aktuálního ekonomického a strategického kontextu v rámci Evropské unie. Upozornil na výzvy, kterým EU čelí - například zranitelnosti odhalené pandemií COVID-19, včetně narušení dodavatelských řetězců, a válkou na Ukrajině, která zdůraznila závislost Evropy na fosilních palivech. Tyto problémy souvisejí s dlouhodobými strategickými cíli EU v oblasti zelené a digitální transformace.

Zdůraznil, že EU zaujímá třetí místo mezi největšími světovými ekonomikami, s HDP ve výši 17 bilionů eur (což představuje 15 % globálního HDP), 450 milionů obyvatel a 23 milionů firem.

Dodal, že tato silná ekonomická pozice vedla k obnovenému zaměření na konkurenceschopnost, a to v reakci na geopolitické otřesy, výzvu Evropské rady k Nové evropské dohodě o konkurenceschopnosti a blížící se politický cyklus 2024-2029, který bude zahrnovat volby do Evropského parlamentu i jmenování nové Evropské komise. Evropská rada vyzývá k nové dohodě zaměřené na silnější, ekologičtější a digitálnější evropskou ekonomiku.

Mezi klíčové události patřila strategická [agenda Evropské rady](#), která upřednostňuje konkurenceschopnost a průmyslovou politiku. Aktuální debatu podporují dvě odborné zprávy: [zpráva Enrica Letty o jednotném trhu](#), která poukazuje na potřebu jeho prohloubení a zlepšení

svobod, jako je pohyb kapitálu a služeb, a [zpráva Maria Draghiho o evropské konkurenceschopnosti](#), která se zaměřuje na další klíčové faktory.

Mluvčí zdůraznil nedostatky jednotného trhu, zejména v oblasti volného pohybu služeb a kapitálu, a potřebu reforem ke zvýšení jeho role v oblasti konkurenceschopnosti.

Politické směrnice Evropské komise, které nastínila předsedkyně Ursula von der Leyen, a mandátní dopisy pro nové komisaře rovněž určují hlavní politické priority. Mezi ně patří dekarbonizace průmyslu, Zákon o průmyslu s nulovými emisemi (Net Zero Industry Act), Evropský fond pro konkurenceschopnost, podpora MSP, strategie pro kritické suroviny a prosazování práv duševního vlastnictví.

Na závěr Marek Przeor vyzval k diskuzi o roli klastrů při prosazování agendy EU v oblasti konkurenceschopnosti. Zdůraznil přínosy, které klastry již přinesly, a jejich potenciál pro větší dopad jak na mikroúrovni (klastr), tak na makroúrovni (EU). Cílem bylo určit, jak mohou klastry lépe sladit své aktivity s prioritami EU během období 2024-2029.

3. Příspěvek klastrů k budoucnosti evropské konkurenceschopnosti

Athanasios Konstandopoulos, hlavní vědecký poradce, CHORUS, profesor chemického inženýrství, Aristotelova univerzita v Soluni, Řecko

Athanasios Konstandopoulos přednesl podnětnou prezentaci o konkurenceschopnosti a roli klastrů při formování budoucnosti evropské konkurenceschopnosti. Na úvod představil konkurenceschopnost jako přirozený proces spojený s evolucí, kde se organizace - podobně jako ekosystémy - musí přizpůsobovat, aby přežily a prosperovaly. Klastry popsal jako „ostrovy excelence“, které se vyvíjejí v síť a ekosystémy poháněné synergickými vztahy, aby zůstaly konkurenceschopné v neustále se měnícím prostředí.

Mluvčí zdůraznil současný trend deglobalizace, tedy obrácený pohyb oproti dřívější globalizaci, která přinesla mnoha zemím příležitosti. Tato změna nutí evropské podniky - zejména MSP a klastry - přizpůsobit se novým dynamikám, jako je důraz na lokální zdroje a výrobu. Tento proces přirovnal k chemické rovnováze a vysvětlil, jak lze koncepty z chemického inženýrství využít k pochopení vývoje organizací a výzev, kterým čelí.

Ve své prezentaci představil synergetický rámec pro řešení těchto výzev, zaměřený na udržitelný a odolný přístup - včetně lokálního získávání surovin, modulárního škálování, síťové vědy a symbiotických vztahů. Tento rámec má sloužit k vyhodnocení a řízení mnohorozměrných dopadů činností na životní prostředí, společnost a ekonomiku, shrnutých do modelu tzv. „zdrojového nexus“.

Při hledání historických paralel se řečník odvolal na zprávu Vannevara Bushe z roku 1945 Science: The Endless Frontier a na nedávnou zprávu Maria Draghiho o evropské konkurenceschopnosti. Obě zprávy porovnal s důrazem na společné prvky - zapojení státu do výzkumu, význam lidského kapitálu a spolupráci veřejného a soukromého sektoru. Zároveň však poukázal na zásadní rozdíly: zatímco Bush kladl důraz na základní výzkum, Draghi se zaměřuje spíše na aplikovaný výzkum a inovace. Významné je i to, že Draghiho zpráva doporučuje výrazné každoroční investice pro dosažení ambiciózních cílů.

V souvislosti s klastry Athanasios Konstandopoulos zdůraznil jejich klíčovou roli při naplňování doporučení ze zprávy Maria Draghiho. Klastry označil za nezbytný nástroj pro urychlení inovací, podporu dekarbonizace, posílení lokálních dodavatelských řetězců, zdokonalení jednotného trhu, sdílení zdrojů pro financování a vytváření modelů řízení pro zvýšení konkurenceschopnosti.

Jako příklady uvedl např. harmonizaci regulací v automobilovém průmyslu na přeshraniční úrovni či podporu MSP prostřednictvím sdílené infrastruktury pro výzkum a vývoj.

Prezentace se rovněž věnovala odvětvově specifickým přínosům klastrů v oblastech jako jsou energetika, kritické suroviny, digitalizace, polovodiče, čisté technologie, automobilový průmysl, obrana, vesmír a farmacie. Athanasios Konstandopoulos uzavřel s tím, že kdyby klastry neexistovaly, bylo by nutné je vynalézt, protože představují jedinečný nástroj pro řešení výzev nastolených ve zprávě Maria Draghiho.

Na závěr Athanasios Konstandopoulos použil analogii z chemického inženýrství, když popsal klastry jako subjekty fungující na „mezoměřítku“, které propojuje mikroúroveň individuálních činností s makroúrovní společenských a ekonomických dopadů. Právě toto mezoměřítko umožňuje klastrům rozvíjet synergie a zároveň odfiltrout neefektivitu, čímž podtrhl jejich klíčovou roli v posilování konkurenceschopnosti.

4. Panelová diskuse

Na úvod diskuse panelisté sdíleli cenné postřehy ze svých oblastí, přičemž zdůraznili příležitosti, výzvy a klíčový přínos klastrů.

Dr. Daniel Stadler se zaměřil na specifické výzvy spojené s vývojem kvantových technologií. Vyzdvihl nezbytnost překlenutí propasti mezi vědeckým výzkumem a průmyslovými aplikacemi. Poukázal na dlouhodobý charakter vývoje kvantového hardwaru a klíčovou roli klastrů při podpoře spolupráce mezi akademickou sférou, průmyslem, MSP a start-upy. Klastry podle něj fungují jako „mosty“, které propojují vědeckou preciznost s potřebami průmyslu a zajišťují připravenost technologií na uvedení na trh. Zdůraznil rovněž význam start-upů a MSP jako nositelů rizik

a specializovaných inovací v kvantovém ekosystému, zatímco univerzity poskytují znalosti a kvalifikovanou pracovní sílu.

Patricia Tames vyzdvihla strategický význam výrobního sektoru pro udržení globální konkurenceschopnosti Evropy. Prohlásila, že výroba tvoří páteř klíčových odvětví, jako je letectví, obrana a automobilový průmysl, a varovala, že ztráta této kapacity by měla vážné dlouhodobé dopady. Tames označila digitalizaci za klíčový nástroj pro zvyšování produktivity a zavádění nových obchodních modelů, ale upozornila, že její zavádění musí odpovídat praktickým potřebám. Ocenila klastry za jejich schopnost převádět široké technologické koncepty do konkrétních strategií pro MSP, podporovat inovace a zajišťovat dlouhodobou relevanci tradičních výrobních sektorů.

Luís Martins se věnoval zásadní roli surovin v evropských průmyslových hodnotových řetězcích. Upozornil na neudržitelnou závislost na externích zdrojích nerostných surovin a vyzval ke zvýšení domácí produkce kritických surovin. Martins označil klastry za klíčové hybatele inovací, kteří propojují akademickou sféru a průmysl za účelem podpory udržitelnosti a konkurenceschopnosti při využívání zdrojů. Silně podpořil vytvoření euroklastru zaměřeného na suroviny, přičemž zdůraznil nutnost kolektivního evropského postupu ke zvýšení odolnosti dodavatelských řetězců a zajištění mezinárodních partnerství s geopoliticky spolehlivými spojenci.

Hickmah Tagauly se věnovala výzvám v oblasti financování, kterým čelí MSP v sektoru věd o živé přírodě. Upozornila na výrazný pokles soukromých investic a naléhavou potřebu spolupráce veřejného a soukromého sektoru k udržení inovací. Zdůraznila, že regulační složitost v Evropě představuje pro MSP další překážky, které ztěžují škálování činností ve srovnání s jinými regiony, například Spojenými státy. Vyzvala klastry, aby hrály aktivnější roli při zmírňování těchto výzev prostřednictvím využívání programů EU pro snížení rizika v raných fázích inovací a přilákání soukromých investorů. Podle Tagauly je řešení problémů s financováním a regulací klíčové pro posílení konkurenceschopnosti v sektorech zdravotnictví a věd o živé přírodě.

Diego Carballo sdílel poznatky o strategiích, které jeho klastr využívá k podpoře inovací a zajištění dlouhodobé udržitelnosti. Popsal důležitost klastrů jako nástroje pro podporu ekonomického růstu a ekologické odolnosti, přičemž podporují své členy během celého inovačního cyklu - od prvotního nápadu až po uvedení na trh. Zdůraznil potřebu, aby klastry zůstávaly v úzkém kontaktu se svými členy, a varoval před rizikem odtržení od reálných potřeb výzkumu a průmyslu. Rovněž vyzdvihl význam rozvoje dovedností a přenosu znalostí, zejména v leteckém průmyslu, pro udržení konkurenceschopnosti vůči globálním hráčům, jako jsou USA a Čína.

Jedním z bodů debaty byla diskuze o veřejném vs. soukromém financování. Hickmah Tagauly vyjádřila obavy z poklesu úrovně soukromých investic v sektoru věd o živé přírodě a zdůraznila potřebu veřejně-soukromé spolupráce k udržení inovací. Upozornila, že veřejné financování

samotné nestačí, zatímco soukromí investoři jsou stále více averzní k riziku, zejména v raných fázích inovací.

Luís Martins naopak zdůraznil význam sdílených evropských zdrojů a kolektivního postupu prostřednictvím klastrů pro zajištění financování, zejména v odvětvích jako jsou suroviny, kde je mezinárodní spolupráce klíčová. Zatímco oba se shodli na důležitosti financování, Tagaully se zaměřila na zmírnění rizik pro soukromé investory, zatímco Martins obhajoval silnější spolupráci uvnitř EU.

Regulační prostředí bylo dalším bodem rozdílných pohledů. Hickmah Tagaully zdůraznila, že regulační překážky v Evropě jsou obzvláště zatěžující pro MSP v sektoru věd o živé přírodě, a srovnávala je nepříznivě s efektivnějším systémem například ve Spojených státech. Tvrdila, že složitá regulace ztěžuje evropským MSP inovace a rozšiřování podnikání, a vyzvala klastry, aby aktivně pomáhaly s překonáváním těchto překážek. Tento pohled se lišil od Diega Carballa, který regulační otázky nepovažoval za hlavní výzvu v leteckém sektoru. Naopak kladl důraz na soulad činností klastru s potřebami členů, čímž naznačil, že oproti financování a rozvoji dovedností má regulace menší význam.

Pokud jde o digitalizaci a její přijímání MSP, Patricia Tames vnímala digitalizaci jako nezbytný nástroj pro zvyšování konkurenceschopnosti ve výrobním sektoru. Zdůraznila potřebu, aby klastry působily jako „překladač“ digitálních konceptů, které zpřístupní a převedou do konkrétní praxe pro MSP. Současně varovala před nasazováním technologií bez jasného pochopení jejich účelu a dopadů a prosazovala praktickou a cílenou implementaci.

Diego Carballo s důležitostí digitalizace souhlasil, ale přistupoval k tématu širším strategickým způsobem, zaměřeným na průřezové oblasti, jako jsou data, výroba a oběhové hospodářství, které pohánějí inovace napříč sektory. Tento rozdíl ukázal rozdílné důrazy: zatímco Tames se soustředila na bezprostřední potřeby MSP, Carballo se zaměřil na dlouhodobou a strategickou perspektivu.

V otázce rozsahu mezinárodní spolupráce se Luís Martins zasazoval o vytvoření euroklastru pro suroviny, protože podle něj Evropa nemůže spoléhat výhradně na domácí produkci. Zdůraznil nutnost mezinárodních obchodních dohod se stabilními partnery, jako jsou Kanada, Japonsko nebo Jižní Korea. Jeho vize mezinárodní spolupráce prostřednictvím specializovaného klastru poukázala na potřebu kritické hmoty pro globální konkurenceschopnost.

Oproti tomu Dr. Daniel Stadler kladl větší důraz na budování silných regionálních ekosystémů, které by se integrovaly do evropské kvantové technologické infrastruktury. Zatímco Martins

preferoval globální partnerství, Stadler se zaměřil na posilování regionálních vazeb v rámci Evropy jako základ konkurenceschopnosti.

Řečníci se jednomyslně shodli na zásadní roli klastrů při podpoře spolupráce a řešení specifických výzev jednotlivých sektorů.

Dr. Daniel Stadler označil klastry za „mosty“ mezi akademickou sférou a průmyslem, které jsou klíčové pro přenos inovací na trh. Patricia Tames vnímala klastry jako koordinátory, kteří umožňují efektivní přijetí digitalizace MSP a zároveň udržují životaschopnost tradiční výroby. Luís Martins se zaměřil na klastry jako na nosiče inovací a udržitelnosti, a vyzval k vytvoření euroklastru, který by posílil odolnost v oblasti surovin a strategickou autonomii Evropy. Hickmah Tagaully zdůraznila význam klastrů při snižování rizik v rané fázi inovací, zvládání regulační složitosti a zajišťování financování pro MSP. Diego Carballo upozornil na potřebu, aby klastry udržovaly úzký kontakt se svými členy a podporovaly inovace i dlouhodobou udržitelnost prostřednictvím přímé a praktické spolupráce.

Společně tak řečníci představili klastry jako nepostradatelné nástroje konkurenceschopnosti a inovací napříč různými průmyslovými odvětvími.

5. Příležitosti financování

1. [Zero-pollution cities](#); uzávěrka 11. února 2025.
2. [Demand-led innovation through public procurement](#); uzávěrka 20. listopadu 2024.
3. [Living Labs in urban areas for healthy soils](#); uzávěrka 8. října 2024.
4. [Non-thematic development actions by SMEs](#); uzávěrka 5. října 2024.
5. Výzvy pro MSP: Euroclusters; dostupné na [European Cluster Collaboration Platform](#).